

Ekonomideki zihniyet devrimi Turgut Özal ile başladı

« Bugün Özal'ı Türk Milleti'nin kalbinde yaşatan ve yaşatacak olan, onun vizyonu, şahsiyeti ve temel politikalarıdır. Toplum Özal'ın şahsında kendisini bulmuş, bu yüzden de tüm kalbiyle benimsemiştir. Halkın değerlerine saygılı, ötekileştirmeyen, samimi, çağdaş ve atılımcı kişiliğiyle gönüllerde hâlâ taptaze. Vefatının 15. yılında saygıyla, sevgiyle ve özlemle anıyorum. Ruhu şad olsun. »

M. Rifat HİSARCIKLIĞLU
TOBB Başkanı

Türkiye Cumhuriyeti'nin 19. Başbakanı ve 8. Cumhurbaşkanı Turgut Özal vefat edeli 15 yıl oldu. Özal, özellikle ekonomi ve kamu idaresindeki zihniyet değişiminin öncüsü ve lideri olmuştur. Elbette büyük değişimleri ateşleyen her lider gibi hataları ve eksikleri oldu. Ama ölümünün 15. yılında bile Özal'ın getirdiği felsefe hâlâ gündemdeyse, durup bunu düşünmekte fayda var.

Siyaset bilimcilere göre Türkiye'nin modernleşmesinde üç temel devrim bulunuyor. Bunlar: Mustafa Kemal'in ulus-devleti kurması, demokrasiye geçiş ve Turgut Özal'la birlikte Türkiye'nin piyasa ekonomisini benimsemesidir. İlk İzmir İktisat Kongresini 1923'te Mustafa Kemal toplamış ve genç Cumhuriyetin iktisadi yönünü çizmişti. 1981'deki ikinci kongrede yaptığı konuşmada Özal, yapısal darboğazlarımıza dikkat çekmişti: "altyapı, enerji ve ihracat yokluğu". Bu darboğazların nasıl aşıldığını ve yapılan reformlarının sonuçlarını da 1992 kongresinde anlatmıştır. Konuşmasının son cümlesi tarihi bir uyarı niteliğindeydi "Ciddi hatalar yapmazsak, 21. yüzyıl Türkler'in ve Türkiye'nin yüzyılı olacaktır." Ne yazık ki, 90'lardaki siyasetçilerin, ne bu uyarıyı anlayacak fikri kapasiteye, ne de başlatılan reform hamlesini devam ettirecek vizyona sahip olmadıklarını, krizler yaşayarak gördük. 80'ler atılım yılları, 90'larsa kayıp yıllar olarak hatırlanacak.

80 öncesinde Türkiye, bütün geleneksel toplumlar gibi içe kapanık, "biz bize benzeriz" diyen dışa kuşkuyla bakan bir toplumdu. Dünyaya açılma, rekabeti öğrenme ve ezberlerden kurtulmayı Özal'la öğrendik. 83'te seçilmesinin ardından daha ilk altı ay içinde yürürlüğe koyduğu kanun ve düzenlemeler, nasıl hazırlıklı geldiğini gösterir. Çok iyi donanımlı bir teknisyen başbakan olarak rekabete açık bir piyasa ekonomisine ve Türk insanının müteşebbis yeteneğine güvenen bir insandı. Özal'ı eleştirerek iktidara gelenler bile sonrasında Özal'ın temel politikalarını benimsedi. Çünkü bunlar çağın politikalarıydı.

Türk sanayisini, alışığı ithal ikameci, pahalı ve düşük kaliteli üretim yapısından kurtaracak, dışa açacak, bu sayede rekabeti, çağdaş yönetim zihniyetini getirecek ilk reform hamlesini 80'lerin başında başlattı. Türk müteşebbisi ihracatı ilk defa ciddi bir iş alanı olarak benimsedi, öyle ki, tekstilde ülkemize kota uygulandığını ilk defa bu sayede fark ettik.

Özal, "küreselleşme"yi ve "bilgi toplumu"nu önceden gören ve idrak edebilen tek devlet adamımızdı. Türkiye, bugünkü "bilgi teknolojisi alt-yapısı"na, bu ileri görüşlülük sayesinde sahip olmuştur. Bugün telefon, bilgi iletişim ağı, dış ticaret, turizm, yurtdışında tanınan Türk markaları gibi alanlarda nereye geldiysek, bunun temelinde o zaman atılan adımlar vardır.

Özal'ın felsefesinin temelini üç temel özgürlük oluşturuyor. Bunlar, konuşma, din, vicdan ve teşebbüs hürriyetidir. Düşünce hürriyeti, temel bir siyasi hak ve özgürlüktür ve demokrasinin en temel değerlerinden birisidir. Din ve vicdan hürriyeti de yine temel haklardan bir diğeridir. Demokrasi açısından bunlar vazgeçilemez insan hak ve özgürlükleridir. Din ve vicdan hürriyeti aynı zamanda temel bir toplumsal amaç olan hoşgörü için de gerekli ve zorunludur. Teşebbüs hürriyeti ise ekonomik özgürlüklerden birisi ve en önemlisidir. Teşebbüs hürriyeti liberal ekonomik düzen modeli olan serbest piyasa ekonomisinin olmazsa olmaz koşullarından birisidir.

Bu çerçevede ekonomik kalkınmada devletin esas rolü, bugün artık tüm çağdaş toplumların benimsediği şekilde, tanzim edici ve gelişmeyi teşvik edici olması, fertlerin ve kuruluşların ekonomik münasebetlerini düzenleyici, ihtilafların halli, ekonominin rahat çalışması için sık sık değişmeyen kaideler koyması ve engellerin kaldırılarak randımanın yükseltilmesi olarak tanımlanmıştır.

Turgut Özal, yurtdışında da gayet aktifti. Sadece Batı dünyasıyla değil, Kafkaslar'da, Ortadoğu'da ve Asya'da dış ilişkilerin gelişmesini sağlamıştır. Sovyetler Birliği'nin dağılacağını önceden görerek Türk Konfederasyonu'nu kurma projesini ortaya çıkartmıştır. "Türkiye'nin üzerinde bir darağacı kurmak isteyecekler. Buna göre hazırlıklı olmamız lazım. Bunun da çıkış yolu komşularımız ile önce ekonomik ve ticari sonra kültürel ilişkilerimizi geliştirmek, böylelikle Batı'ya karşı güçlü olmaktır" derdi. Gittiği ülkelerde "buraya para talep etmeye değil, ticaret yapmaya geldim" diyerek 70'lerdeki kapı kapı para arayan Türkiye portresini bir kalemde silivermiştir.

Bugün Özal'ı Türk Milleti'nin kalbinde yaşatan ve yaşatacak olan, onun vizyonu, şahsiyeti ve temel politikalarıdır. Toplum Özal'ın şahsında kendisini bulmuş, bu yüzden de tüm kalbiyle benimsemiştir. Halkın değerlerine saygılı, ötekileştirmeyen, samimi, çağdaş ve atılımcı kişiliğiyle gönüllerde hâlâ taptaze. Vefatının 15. yılında saygıyla, sevgiyle ve özlemle anıyorum. Ruhu şad olsun.